

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 - Cena: za 1 mesec Din 5,-, za četrlet let Din 15,-, za pol leta Din 30,-; za inozemstvo Din 7,- (mesečno) - Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Kdo naj doprinaša žrtve?

Danes ni države na svetu, kjer ne bi več ali manj čutili posledic sedanje gospodarske krize. Mirno lahko rečemo, da je sedanja gospodarska kriza največja, kolikor jih je doslej doživelo kapitalistično gospodarstvo. Pomisliti je treba, da je danes kapitalizem gospodarski sistem skoro vseh držav sveta, dočim se je v preteklem stoletju kapitalizem šele širil iz Evrope in Amerike.

Toda kljub pritožbam radi slabega gospodarskega položaja vidimo vendarle razliko med posledicami, ki jih ima gospodarska kriza za kapital in posledicami, ki bremene najbolj delavce. Dejstvo je, da trpi radi gospodarske krize najbolj takozvani mali človek, industrijski delavec, katerega tare brezposelnost in zmanjšanje zasluzka, nadalje mali kmet in tudi srednji, ker ne dobita primerne cene za svoje pridelke. Da bi pa kaj zaslužil s svojim osebnim delom, ni misliti, ker danes kmetijski delavec komaj zasluži za hrano in stanovanje. Da bi mu kaj ostalo za obleko in druge potrebe, o tem ni govora. Tudi nameščenci, ki se nočejo nikakor šteti med proletarijat, trpe radi krize, ker se jim zmanjšujejo plače itd. Oni trgovci in obrtniki, ki nimata posebnih prihrankov in poškojev, tudi čutita, kako pada kupna moč prebivalstva, se manjša njih promet in njih dohodki. Seveda trpe radi krize tudi podjetniki, toda imajo dovolj sredstev na razpolago, da si vzdržujejo gospodarski in socialni položaj. Končno pa podjetnik skuša vsa bremena prevaliti na druge, to je na konzumente in delavstvo, kar se mu skoro vedno posreči. Tako vidimo, da je breme krize občutno samo za delavca in kmeta.

Tako je povsod po svetu in ravno tako tudi v Nemčiji. Nočemo reči, da se ne nahaja Nemčija v gospodarski krizi, ker bi govorili neresnico, toda dejstvo je, da je nemške krize kriva nemška gospodarska politika, ki je le preveč imela obzira do kapitala. Da pa je Nemčijo kriza bolj zadela kot druge države, je pripisovati dejstvu, da je v Nemčiji inflacija uničila tako zvani srednji stan. Nadalje je v Nemčiji bila izvršena po vojni racionalizacija, ki nima para v svetovni gospodarski zgodovini. Pretirana racionalizacija je povzročila, da so vedno bolj dobivali premoč karteli, ki so z najrazličnejšimi sredstvi vzdrževali visoke cene. In ko je prišla gospodarska kriza, so najprvo posegli po plačah delavstvu, dočim je bilo tam najmanj dobiti, na drugi strani pa je bil kapital prost in svoboden. Gospodarska politika države pa ni nikoli pozabila dati direktne pomoči industriji in velemetijstvu, kar je napačno!

Zanimivo je, kaj piše v »Prager Presse« Emile Gallier o nemški krizi. Velekmetijstvo ima svoje carinske subvencije, s katerimi mu je uspelo dvigniti cene agrarnih proizvodov na dva in polkratno višino svetovnih cen. Breme visokih cen kmetijskih proizvodov pa je nosil industrijski delavec. Ogromno denarja je vlada zmetala za akcijo za vzdrževanje cen rži. S takozvano Ost-hilfe (pomoč vzhodnim agrarnim krajem), je dobilo velekmetijstvo nove subvencije. Na 2.000.000 mark cenijo svoto, ki so jo dobili veleagrarci.

Kdo plačuje davke? Tisti, katerim je že težko kaj vzeti in nimajo posestev. Kdor zasluži nad 100 mark, 1.350 Din, mora plačati že 10% dohodnine. Zadnja zasilna naredba o kriznem davku je znala poiskati skoro vse dohodke le pri delavcih in nameščencih. Kdor ima stalen dohodek, plača pri 18.000 markah letne

Srečko Žumer:

Skupnost

Predpogoj vsakega delavskega gibanja je skupnost. Kakor hitro delavsko gibanje ni osredotočeno v skupnost, ampak je razbito na različne struje, že škoduje delavski borbi in boljše je, da takega gibanja sploh ni. Delavsko vprašanje je pa dandanes tako važno, da nujno sili k najtesnejši skupnosti in k čim večji koncentraciji. Kajti le tako delavsko gibanje pomeni silo in moč in le tako more v bodočnosti res prinesiti delavstvu to, kar ono od njega pričakuje.

V preteklosti so bili za delavsko gibanje težki časi. Različne politične stranke so si udinjale vsako delavsko gibanje v svojo strankarsko korist. Ni bilo prave svobode. — Zato je umljivo, da so delavci premalo znali ceniti svobodo lastnih strokovnih, kulturnih in gospodarskih organizacij. Vprav radi tega se je končno oprijela delavcev apatija do vsakega delavskega gibanja. Nekaj časa so se preseljevali iz ene organizacije v drugo, končno so obupali nad vsakim delavskim pokretom in ostali izven delavske skupnosti.

Toda čas je šel svojo pot naprej. Namesto, da bi zoritev modernega kapitalizma našla delavce strnjene v svojih delavskih organizacijah in pripravljene za svojo nalogo, jih je našla razbite in neorganizirane. Radi tega je bila in je še ofenziva kapitalizma plodonosna. Bati se je bilo celo, da bodo delavske institucije radi nezavednosti delavstva in njegove razbitosti ohromele in postale brez vsake vrednosti. Pač slabo spricevalo si je s tem obnašanjem dalo delavstvo samo, poleg tega pa je še trpelo na lastni koži, ker ni moglo odločilno poseči v prav nobenem oziru, niti v slučaju boleznih, brezposelnosti, preganjanju v obratih in utrgovanju plač. To vse pa v glavnem zato, ker se je odcepilo od svojih delavskih organizacij in jih podcenjevalo.

Kar je bilo, je bilo. Radi tega je delavstvo samo okusilo dovolj bridkih udarcev, ki so bili sicer krivični, toda po zadržanju in zasluženju vendar povsem ne neopravičeni. Treba, da enkrat spoznamo, da je življenje borba. Kdor je močnejši in enotnejši, lažja mu je borba. Radi tega moramo biti enkrat na jasnem in spoznati, da ni le naša življenska dolžnost, ampak tudi moralna, da vsakdo izmed nas čimprej stopi v svoje organizirane delavske vrste in se ramo ob rami bori ne le za se, ampak za skupno delavsko korist. Čim jače bodo delavske

plače 4%, kdor pa spada k podjetnikom in posestnikom pa mora plačati isti odstotek davkov šele pri dohodkih nad 1 milijon mark! Pravijo, da bi drugače bila tvorba kapitala slaba in bi gospodarstvo prišlo v nevarnost, da se ne bo razvijalo naprej...

Najbolj značilna pa je ugotovitev, da je kapital socializiral riziko in izgube. To pomeni, da si je obdržal pravico na dobiček, riziko in izgube naj pa nosi celokupno gospodarstvo. Tu nam je jasen slučaj Danatbanka, kjer država ni imela besede, dokler so se stekali veliki dobički, na katere ni imela pravice. Sedaj pa ima pravico in še celo »dolžnost«, da garantira za njene vloge in sploh da prevzame bremena, ki bi nastala radi poloma, češ, da ne smejo trpeti vlagatelji in celokupno gospodarstvo. To je jasen dokaz, da je v Nemčiji gospodarska politika bila na napačni poti.

Nemška gospodarska politika je danes na križ-poti. Druga izhoda ni, kot da država prevzame vodstvo gospodarstva v dobrih in slabih časih. Novih davčnih virov in drugih virov dohodkov pa si bo morala poiskati tam, kjer se še da kaj dobiti. Zato je razumljivo, da no-

organizacije po številu in gospodarstvu, tem lažje bodo bojevale boj za pravice delavstva.

Ni pa dovolj, da se delavci organizirajo. Nujno je tudi potrebno, da postanejo živi člani, to se pravi, da neprestano delujejo na to, da se njihova organizacija širi, postaja jača in ugledna. Današnji člani delavskih organizacij bi morali biti brez izjeme vsi pokretaši, to se pravi, polni prepričanja v srcu, da hodijo pravo pot in neprestano delovati na to, da našo idejo vsadijo v srca vseh svojih tovarišev.

Predpogoj vsakega delavskega gibanja pa je: skupnost v dušah, v organizaciji in skupnost v javnem življenju. Delavska skupnost mora biti A in Z v življenju vsakega našega tovariša. Delavstvo mora povsod nastopati kot celota. Le na ta način je mogoč uspeh vsakega delavskega gibanja.

Nikdar ne bi mogle bivše politične stranke toliko škodovati delavski borbi, ako bi posamezni delavci prav umevali skupnost. Le zaradi tega si ni moglo nikdar delavsko gibanje uveljaviti svoje samostojnosti v bivšem političnem strankarskem življenju, radi tega tudi ne v javnem življenju in je bilo vse povsod le podrejen činitelj. Vprav radi tega pa je tudi zgubilo svojo vrednost v širšem delavskem svetu, v čemer je bila razumljiva velika neorganiziranost delavskih vrst v prav najbolj kritičnem času.

Ako hočemo, da bosta naš trud in požrtvovalnost v bodočnosti res rodila uspehe, je predpogoj tem uspehom naša skupna podrejenost v vsakem času in v vsakem slučaju našemu delavskemu gibanju. Ako nas bo čas dobil najtesneje združene v svojih organizacijah, blagor nam. Ako pa ne, velika škoda ne samo za nas, ampak tudi za bodoče delavske vrste. Z žalostjo se bodo spomnili vsi na tiste, ki v pravem času niso znali podrediti samega sebe skupni delavski stvari.

Delavske plače in življenski indeks

Ako vzamemo plačo jeseniškega kovinarja v juniju 1. 1914., ko je zaslužil povprečno srednje plačan kovinar 144 K, kar bi danes znašalo v uradno določeni valuti 1 Din = 11 predvojnih kron (faktično razmerje 1:15), bi tedaj zaslužil ta delavec 1584 Din.

Tedaj vzamemo za podlago to kot 100

vih bremen ne bo nosil več delavec, pač pa takozvano »gospodarstvo«, pod katerim pa moramo razumeti samo podjetništvo: banke, industrijo, trgovino itd. To je rešitev tudi nemškega vprašanja, in mislimo, da danes ni države, ki ne bi uvidela tega, kajti v sedanji gospodarski krizi naj doprinese žrtve tudi kapital, ko je ga dohodki se stekajo večinoma brez dela, ne pa samo delovni sloji prebivalstva.

To pa ne velja samo za Nemčijo. Velekapital skuša zdaj povsod delati nastrojenje, da naj se znižajo delavske mezde ter uradniške in nameščenske plače, da se kriza gospodarstva in državnih financ ozdravi. To se ne pravi nič drugega, kakor da naj država pomaga vzdržati dobičke kapitala na isti višini na račun malega človeka. Državni interes pa zahteva narobe: dajatve za splošnost naj se nalože dobičku družb, akcijam in dividendam ter upravnim svetnikom, torej vsem, ki brez dela vlečejo ogromne konoraje (po 150.000 Din in tudi 200.000 Din na leto!) iz žuljev delavca in srednjega človeka. Treba je enkrat, da doprinese žrtve za državo tudi kapitalist!

ter poiščemo razmerje napram njegovi mesečni plači v juniju 1. 1931., ki je znašala 1344 Din. Ako nastavimo račun in poiščemo razmerje, tedaj dobimo, da je plača v juniju 1931 za 15.16 točk nižja napram predvojnemu zaslužku.

Zivljenski indeks pa stoji danes izračunan na podlagi statističnih podatkov (tržne cene ljublj. tržnega nadzorstva in I. del. konzum. društva v Ljubljani) za mesto Ljubljano 149.80 točk.

V obeh slučajih smo vzeli leto 1914 = 100 točk; tedaj je plača tega delavca danes 84.84 točk, življenski indeks pa 149.80 točk.

Na podlagi tega smo dokazali, da je položaj tega delavca v mesecu juniju 1. 1931. napram mesecu juniju 1914 za 64.96 točk slabši, to je več kot za polovico njegovih mesečnih prejemkov.

Vsak komentar k temu bi bil odveč, ker številke same dovolj nazorno dokazujejo ogromno razliko, ki jo nosi danes delavstvo. Torej o realni plači našega delavca še dolgo ne bomo mogli govoriti. Poleg tega pa plače rapidneje padajo, kakor ostale življenske potrebščine.

Zmagoslavje

(Ob sedemletnici pokojnega Mihaela Moškerc.)

Delavsko glasilo v svetovni vojni ni zamrlo. Vzel ga je v roke Mihael Moškerc. Ne le urejeval in izdajal, marveč tudi ekspedicijo je Moškerc oskrboval: pisal naslove, lepil ovoje, nosil na pošto s pomočjo svoje lastne družine.

Delavska moč, čeprav organizirana, ohromi, če organizaciji ob odločujočih urah manjka denarja. »Delavski denar je svet denar«, je dejal Moškerc in zbral ter nahranil Jugoslovanski Stokovni Zvezi triindvajset tisoč kron podpornega in varstvenega denarja, tedaj ko so še merili delavske plače po vinarjih.

Da ne bi delavstvo motovnilo brez lastnega nosu in sodbe, je Moškerc vse delavske prijatelje silil učiti se delavskih postav, da bi mogli pomagati ne samo na obstoječih kolovoznicah, marveč znali tudi delati predloge za nove in pripraviti zadostno popolno postavodajo. Delavsko pravo — Moškercov prapor.

Tudi zunaj vrat ni hotel Moškerc pustiti delavstva, kjer bi sklepalo o delavskih zadevah brezdelavstvo. Zato je prirejal delavske tečaje. Vešči zastopniki in tolmači so delavska zmaga. Leta 1918. je priredil delavski tečaj v Kranju. O delavskem pravu je poročal dr. Jež.

Lepo osvetljuje Moškerc tudi Idrija. Tam je imela Jugoslovanska Stokovna Zveza svojo podružnico. Mislite si štiri leta vojne: vse izčrpano, vse oglodano, idrijski rudarji z vrečami na hrbtu, če kje v Sloveniji drobni drobtini tudi zanje. Zakaj zmanjkalo je vsega. Delo težavno, globoko v rovih strupeno živo srebro s svojimi hlapi povzroča tudi to, da ti izpadejo zobje; starčkov med temi rudarji ni; če so, so zgodnji. Da bi se smeli vsaj svobodno gibati. Ali ne! Rudnik nese, zato pride pod vojno upravo. Plača slaba, hrane skoraj nobene, povrh delaj tudi ob nedeljah in praznikih. Delavci terjajo med drugim, da uprava delo na nedelje in praznike ukine. Kljub prejemu sodu izbruhne štrajk. Po križpotih gledajo sablje, bajoneti in stojnice; izza skrivališč pa rudarske glave. — In Miha Moškerc? — Pri Gospodarski Zvezi dobi tovorni avtomobil, naprosi živil, masti, moke — — in vrh zabojev in vreč naloži tedanjega tajnika JSZ za Gorenjsko okrožje iz Kranju, in šli smo v Idrijo, kjer je nemalo veselje zajelo člane, da organizacija tako skrbi zanje. Bil pa je tedaj ta organizacija predvsem Mihael Moškerc.

Naroči „Ogenj“!

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Železničarski vestnik

Novi zakon o državnem prometnem osebju.

V naslednjem hočemo podati le glavne določbe tega zakona, ki se kolikor toliko razlikujejo od prejšnjega zakona iz leta 1923.

Osnovne odredbe novega zakona so ostale v splošnem iste, le za ženske uslužbenke je predpisano, da se smejo sprejeti v službo le kot telefonistkinje in brzojavkinje v centrali in pa kot blagajničarke in strojepiske.

Uslužbenici se delijo na uradnike, uradniške pripravnike, zvančičnike in služitelje.

Po strokah se zahteva za uradnike nepopolna srednješolska, dovršena srednješolska ali fakultetska izobrazba, oziroma strokovnošolska izobrazba z zaključnim izpitom, ki je enaka tem šolskim izobrazbam.

V stroko, za katero se zahteva nepopolna srednja ali njej enaka strokovna šola, se smejo sprejeti tudi podoficirji, kakor to določa čl. 74 zakona o ustroju vojske in mornarice in pa zvančičniki I. kategorije, ki dovrše v isti stroki 10 let neprekinjene in dobre zvančičniške službe.

Za zvančičnike I. kategorije se zahteva najmanj 2 dovršena razreda srednje ali njej enake druge šole, ali izučena obrt s mojstrskim izpitom in poleg tega 2 leti neprekinjene in prav dobro ocenjene dnevničarske službe v isti stroki pod pogojem, da prehaja neposredno iz dnevničarske v zvančičniško službo in da je poprej položil predpisane strokovne izpite.

Za zvančičnike I. kategorije smejo biti izjemoma postavljeni tudi zvančičniki II. kategorije, ki so dovršili 10 let neprekinjene in dobre službe na delu v isti stroki in so položili za dotično stroko prepisane izpite.

Za zvančičnike II. kategorije se zahteva dovršena osnovna šola, odslužen vojaški rok, kolikor niso dotičniki oproščeni te službe kot edini hranitelji, in 2 leti neprekinjene in prav dobro ocenjene dnevničarske službe v isti stroki. Prehod se mora izvršiti neposredno iz dnevničarske službe v zvančičniško ter se mora poprej položiti tudi predpisane strokovne izpite.

Za zvančičnike II. kategorije se smejo postaviti tudi služitelji, ki so dovršili 10 let neprekinjene in dobre služiteljske službe na delu v isti stroki in ki so dovršili osnovno šolo pa so poprej položili predpisane strokovne izpite.

Za služitelje se zahteva kakor doslej najpotrebnejša pismenost in odslužen vojaški rok, če ni dotični oproščen te službe kot edini hranitelj.

Služba uradniških pripravnikov traja najmanj 3 leta, največ pa 5 let. Po dveh letih službe smejo polagati predpisani strokovni izpit. Kdor tega prvič ne položi ga sme polagati tudi drugič in tretjič, in sicer vedno po šestih mesecih. Najkasneje v petih letih mora uradniški pripravnik položiti predpisane izpite, če ne se mora odpustiti iz državne službe.

Uradniški pripravnik, ki polaga izpit izven kraja svojega kraja službovanja, ima pravico do potnih stroškov, če izpit z uspehom položi. Izpiti so brezplačni.

Višina prejemkov za vse uslužbenke je razvidna iz tabel, ki smo jih priobčili v prejšnjih številkah, zato ne bomo ponavljali.

Prejemki uradnikov, zvančičnikov in služiteljev se dele na plačo, ki ima 2, 3 ali 4 povške, položajno doklado, osebno in rodbinsko doklado. Odpadla je stanarina. Zato se bo odtegovala najemnina za upravna stanovanja od osebne draginjske doklade. Višino najemnine bo uredil pravilnik.

Pravica do prejemkov teče s prvim prihodnjega mesca po vstopu v službo. Istotako začno teči višji prejemki ob napredovanju s prvim dnevnišnim prihodnjega meseca. Če uslužbenec ob premestitvi spremeni draginjski razred, pripada uslužbencu nova doklada od prvega dne prihodnjega meseca po razrešitvi službe.

O postranskih prejemkih izide nov pravilnik.

Uradniška zvanja so razdeljena na 10 skupin. V strokah, za katere se zahteva nepopolna srednješolska izobrazba, napredujejo uradniki od X. do vključno VII. skupine.

V onih, za katere se zahteva popolna srednješolska izobrazba, se napredujejo od IX. do vključno V., oni pa, za katere se zahteva fakultetska izobrazba, napredujejo od VIII. skupine dalje.

Tako so tudi porazdeljena zvanja uradnikov. Razpored zvanj zvančičnikov in služiteljev je predpisal minister za promet s posebno uredbo.

Sistemizacija mest se izvrši s posebnim zakonom, ki bo določil za vse stroke državne prometne službe število službenih mest po zvanjih in njihovih položajnih skupinah, v katerih so ta zvanja razporejena, in število službenih mest za uradniške pripravnike. Število službenih mest se z državnim proračunom ne sme povečati.

Postavitve uradniških pripravnikov se morejo izvršiti samo na izpraznjena mesta uradniških pripravnikov. Ravno tako se more napredovati po skupinah v istem zvanju, kakor tudi preiti v drugo zvanje, samo na izpraznjeno mesto. Zato se bo vodil za poedine stroke seznam uslužbenecov po činu (činovni seznam — Rangliste). Čin se bo določeval po tem redu:

1. po skupini,
2. po dolgotnosti službe v isti skupini,
3. po činu položaja, s katerega je prišel,
4. po dolgotnosti službe v isti stroki,
5. po dolgotnosti službe vobče in
6. po datumu rojstva.

V isti skupini je višji po činu oni, ki je

prej dobil višje zvanje. Po činu je ono zvanje višje, ki je razporejeno do višje skupine.

Poleg pogoja, da je mesto izpraznjeno, so za napredovanje po skupinah predpisani naslednji minimalni roki: v X. in IX. najmanj 4 leta, v VIII., VII., VI., V. in IV. najmanj 3 leta, v višjih skupinah pa 4 leta.

Za zvančičnike I. kategorije pa je poleg izpraznjene mesta predpisana čakalna doba najmanj 5 let, za zvančičnike II. kategorije 8 let in za služitelje 12 let.

Periodični poviški plače se dobivajo avtomatično po vsakih 2 in pol letih efektivne službe, ki jo je prebil uslužbenec v dotični skupini. Radi slabe ocene zgubi uslužbenec pravico do periodičnega poviška eno celo leto; po disciplinski kazni pa toliko časa, kolikor je razsojeno.

Iz ene stroke v drugo stroko državne prometne službe sme prestopiti samo oni, ki ima predpisano šolsko izobrazbo in je poprej položil predpisani strokovni izpit za to drugo stroko. Prestop iz samoupravne službe je dovoljen samo v isti stroki. Prestop iz druge državne službe in iz samoupravne službe mora odobriti dotedanji pristojni minister ali ban.

Sprejem iz svobodnega poklica je dovoljen samo za zvanja od III. skupine navzgor.

Pri prestopu se šteje rok za napredovanje po skupinah od dne prestopa. Izjemoma se pa ta rok šteje od dne, ko je dobil uradnik, ki prestopa, isto skupino v prejšnji stroki, ako je za novo stroko predpisana ista šolska izobrazba po tem zakonu.

Zvančičnik I. kategorije lahko prestopi v sorodno stroko uradniškega zvanja, za katero se zahteva nepopolna srednješolska izobrazba, ako ima tako šolsko izobrazbo, če je ima 3 leta zvančičniške službe, ki se smatra kot pripravljala služba in če je položil predpisani strokovni izpit. Pri prestopu dobi zvanje X. skupine in plačo oziroma njegovi prejšnji plači odgovarjajoči povišek X. skupine.

Zvančičnik II. kategorije lahko prestopi v zvanje zvančičnika I. kategorije, če izpolnjuje vse pogoje, predpisane za zvančičnika I. kategorije. V tem slučaju mu pripadejo prejemki najnižje skupine zvančičnika I. kategorije.

Zvančičnik, ki si je pridobil popolno srednješolsko ali fakultetsko izobrazbo, lahko prestopi samo v pripravljalo službo te stroke.

Enaki pogoji za prestop so predpisani tudi za služitelje.

Med občinimi odredbami je važna določba § 78. o železniških organizacijah. Zato ga podajamo v naslednjem dobesedno:

Uslužbenici državnih prometnih naprav ne smejo ustanovljati stanovskih udruženj državnega prometnega osebja, če nimajo odobritev tudi od ministra za promet. Ta udruženja ne smejo imeti pokrajinskega, verskega in plemenskega značaja.

Za pokrajinsko udruženje se ne smatrajo oblastna uprava, podobor ali poverjeništv, ki so sestavni deli ene organizacije za celo državo. Ena in ista organizacija sme imeti na območju enega ravnateljstva (uprave) samo eno upravo s podoborji ali poverjeništv na službenih mestih tega področja.

Upokojenci smejo biti redni člani, ne smejo pa biti člani uprave organizacije.

Za člana organizacije ne smejo biti sprejeti oni upokojeni uslužbenici, ki niso bili člani organizacije, dokler so bili v aktivni službi, če je organizacija takrat obstojala, če pa gre za novo organizacijo, smejo biti ob ustanovitvi sprejeti za člane tudi upokojeni uslužbenici.

Oni uslužbenici, člani organizacije, ki jim je prestala služba po razsodbi disciplinskega sodišča ali ki dajo ostavko na državno službo, ne smejo ostati člani organizacije.

Člani organizacije ne smejo ostati oni uslužbenici, ki po sprejemu v organizacijo preidejo v službo zunaj resorta ministrstva za promet.

Tudi za delovanje v organizaciji veljajo za njegove člane predpisi o čuvanju ugleda in dostojanstva državnega uslužbenca, prav tako tudi vsi drugi disciplinski predpisi, kolikor bi se poslovanje organizacije ali njegovih članov dotikalo službenih razmerij ali službenih interesov.

Organizacije državnega prometnega osebja stoji pod nadzorstvom ministra za promet, kateremu so dolžne organizacije predlagati letna poročila o svojem poslovanju.

Za vsak sporazumen nastop raznih organizacij je potrebna odobritev ministra za promet.

Zoper državnoprometno osebje, ki krši prednje odredbe, se uporabi disciplinski postopek.

V organizacijah, ki poslujejo zoper prednje odredbe, razpusti minister za promet v sporazumu z ministrom za notranje posle upravo in nadzorstveni odbor in postavi komisarja, ki upravlja pravno veljavno vse posle upravne in nadzorstvene odbora, dokler ne spravi vsega poslovanja v organizaciji v sklad s prednjimi odredbami.

V hujših primerih se smejo organizacije, ki delujejo zoper prednje odredbe, razpustiti z odločbo ministra za promet v soglasju s predsednikom ministrskega sveta. Zoper to odločbo ni dopustna tožba.

Predpisi prednjih odstavkov ne veljajo za drugo državno prometnega osebja in za zvezo, v katerih so včlanjene.

Dodatno k tem določbam velja za že obstoječe organizacije odredba § 275.:

»Obstoječe organizacije, ki se zatečejo na dan, ko stopi ta zakon v veljavo, morajo predložiti v roku treh mesecev ministrstvu

za promet svoja pravila in prositi za dovoljenje nadaljevanja dela, ako to žele.

Za slučaj bolezni železniških uslužbenec predpisuje novi zakon v državnem prometnem osebju isti postopek, kakor za civilne državne uslužbenke. Ker pa ta postopek ni primeren za železniške ustanove, kjer je vplejena sanitetna služba po honorarnih železniških zdravnikih, je gosp. glavni ravnatelj odredil, da železniški zdravniki, bodisi kot poedinci bodisi kot člani zdravniških komisij vrše svojo službo kakor doslej ne glede na določbe novega zakona.

Redni letni odmor znaša: za uradnike od

- I. do vključno III/2. skupine 6 tednov;
- za uradniške pripravnike 10 dni;
- za uradnike do 5 let službe 10 dni;
- za uradnike od 5 do 15 let službe 20 dni;
- za uradnike od 15 do 25 let službe 30 dni;
- za uradnike s preko 25 let službe 40 dni;
- za zvančičnike in služitelje: do 5 let službe 8 dni;
- od 5 do 15 let službe 12 dni;
- od 15 do 25 let službe 20 dni;
- s preko 25 let službe 30 dni.

V letni odmor se šteje tudi odsotnost radi okrevanja in zdravljenja.

V redni letni odmor se šteje tudi odsotnost po privatnem poslu, če minister drugače ne odloči.

Uslužbenka ima ob porodu pravico do 6 tedenske odsotnosti.

Uslužbenici drž. prom. naprav imajo pravico do brezplačnega zdravljenja v bolnicah.

Za vozne olajšave izda minister za promet nov pravilnik.

Po smrti aktivnega ali upokojenega uslužbenca se izplačajo kot pogrebna celokupni enomesečni prejemki umrlega uslužbenca onemu, ki oskrbi pogreb; ženi in otrokom pa, če nimajo drugih prejemkov, pripadajo kot podpora dvomesečni celokupni prejemki.

Če postane uslužbenec nesposoben za prometno službo, preden si je pridobil pravico do pokojnine, pa ima več kot tri leta aktivne drž. službe in ni sposoben za drugo delo in pridobivanje ter nima drugih dohodkov, sme dobiti kot podporo 30% od plače in položajne doklade. Vdova po takem uslužbencu pa sme dobiti v znesku 20% poslednje uslužbenčeve plače in položajne doklade.

Med določbami o prestanku službe so nove naslednje: točka 4 § 112., ki določa, da prestane služba po 12 mesecih neprekinjene bolezni, oziroma po 15 mesecih skupne bolezni v dveh zaporednih letih, če se takrat ni sposoben za opravljanje svoje službe.

Po točki istega § pa prestane služba, če pristojno oblastvo to odloči. Taka odločba se sme izdati, če pristojni starešina smatra, da je uslužbenec nesposoben ali neprimeren za službo, ali če to zahtevajo službeni interesi.

Uslužbenec se mora upokojiti na prošnjo, če je dovršil 30 let, v eksekutivni službi 25 efektivnih let službe, ali 35 let, ki se štejejo za pokojnino, ali pa 60 let starosti.

Kot eksekutivni uslužbenici se smatrajo: strojevodje, kurjači, vlakovodje, sprevodniki, prtljažniki, zavirača (sprevodniki tovrstnih vlakov) in premikalno osebje.

Izredni občni zbor Osred. odbora Prometne zveze železničarjev Jugoslavije se vrši v smislu § 13, zadnji odstavek društvenih pravil v nedeljo, dne 6. septembra t. l. ob 8. dopoldne v prostorih hotela Miklič, nasproti glavnega kolodvora, s sledečim dnevnim redom:

1. Sprememba pravil, v smislu § 275 zakona o drž. prometnem osebju z dne 22. junija 1931.
2. Slučajnosti.

Vse skupine in plačilnice pozivamo, da pošljejo delegate, ki se morajo izkazati s potrebnimi pooblastili. Vsak delegat ima toliko glasov, kolikor po trideset članov za stopa. V slučaju nezadostne udeležbe se bo vršil občni zbor pol ure kasneje in je sklepčen ob vsakem številu delegatov. Osrednji odbor.

Viničarji

Orožje imamo v rokah.

Melodija zvonkih udarcev se razlega iz gorice v gorico. Po prastari tradiciji je s tem končano viničarsko leto. Pogodbe med viničarji in gospodarji se bodo obnavljale, odpovedale in nove sklepele.

V korist viničarja bi bilo, da bi čim manj pogosto menjaval službo. Saj je že v pregovoru prišlo: »Trikrat se seliti ali enkrat podreti«. Toda viničar ni lastnik, je delavec. Največkrat se seli na diktat gospodarja, ki odpoveduje pogodbo in službo v največ slučajih, ako je viničar zahteval, da mora postopati z njim tako, kakor zahteva viničarski red in pravica. Pri takih gospodarjih, ki so pošteni in pravični, pa so viničarji od roda do roda. Vsa čast takim gospodarjem. Preseljevanje pa ni zlo le za viničarja, ampak tudi za občino. Zato bi bila dolžnost javne uprave, da bi preseljevanje čimbolj omejevala, da bi zaščitila viničarja pred izkoriščanjem. Preseljevanje naj bi bilo zaželeno le v nujnih slučajih, na pr. če je viničarjeva družina prevelika za obdelovanje gotovega vinograda. Takrat bi lahko dva tovariša sporazumno zamenjala svoji mesti.

Viničarji pa morajo tudi sami skrbeti, da si izboljšajo svoj položaj. Sedaj ponujajo službo po časopisih in tudi po raznih osebah. Viničarji bi morali najprej pozvedeti, zakaj je mesto prazno. Če je prazno na škodo dotedanjega tovariša ali če je prazno zaradi prenizke plače in drugih pogojev, bi morali viničarji ostati ob strani in se ne potegovati za taka mesta. Le na ta način bi mogli prisiliti umazane gospodarje, da bi socialneje po-

stopali. Taka vzajemnost je nujno potrebna. Zalibog jo morajo izvesti le organizirani viničarji.

St. Peter pri Mariboru. Nerazumljivo je, kako si nekateri privatniki, katerim so njih predniki zapustili obilno premoženje, zgrajeno iz delavskih žuljev, predstavljajo, kako naj pravzaprav viničar živi. Zgodilo se je tole: Viničar ni hotel privoliti, da bi se mu pogodba kršila radi dobave mleka. Nič ni robantil ali klel, pač dostojno je povedal »milstiljivi« da bode on svoje pravice dobil zakonitim putem. Ona pa hajd zato k sodišču. Poklicani viničar se je na razpravi začudil, da mu očita obtožnica boljševidem. Ko pa je pojasnil zakaj gre, mu je dal sodnik prav. Milostljiva je pa morala oditi z dolgim nosom. Zadeva je sama na sebi malenkostna, vendar pa dokazuje, kakšnih sredstev se poslužujejo »boljši« ljudje, da bi se izognili svojim dolžnostim.

Ljutomer. V Nunski grabi je prevzela postavna viničarka kmetsko viničarijo. Vso kopo in druga dela je vestno izvrševala. Kmet pa, mesto da bi plačal pošteno zaslužene bore pare, jo je pričel dolžiti, da je delala prepočasni in da je moral najeti preveč delavcev. Prav nič ji ni hotel plačati, povrh je moral iz viničarije. Taka je nekaterih »polancev« stalna taktika napram viničarjem in hlapecem. Viničarska komisija bo morala dati temu kmetu temeljit nauk. Za to bo poskrbela tudi strokovna organizacija.

Ljutomer. Ze nad 18 let služi viničar enemu gospodarju. Pa mu je v času najtežjega dela zbolela, pravzaprav oslabela, njegova žena. Prosil je gospodarja za en liter vina, da bi ženi mogel nuditi okrepčila. Dobil ga je, samo v nedeljo pri računu mu je dotični velevinogradnik, ki poseduje polne kleti vina, odtegnil za liter 10 dinarjev. Komentar nepotreben.

Lesni delavci

Dan za dnem se dogaja, da lesni industrijanci in trgovci pod krinko krize znižujejo delavske plače in uvajajo v podjetjih vedno nevdružnejše razmere. Ne bomo zanikali, da je lesna industrija radi splošne gospodarske krize prišla v nekoliko manj ugoden položaj. S tem pa še ni rečeno, da naš les ni zmogel konkurence tujemu lesu, zlasti ker ima kvalitativno prednost pred inozemskim lesom. Naši lesni industrijanci so se navadili na sto do dvesto odstotkov profita. Če teh ne dosežejo, pravijo, da so v krizi. Neko večje lesno podjetje v Dravski banovini plačuje stoječi les v gozdu po Din 60.— za kubični meter. Za podiranje lesa plača Din 10.— za kubični meter, prevoz iz gozda na žago pa stane Din 26.—, za žaganje lesa plača Din 6,50 za kubični meter. Za spravljanje lesa iz žage na skladišče plača Din 6.—, za prevoz na železniško postajo plača Din 15.—. Če to seštejemo dobimo Din 132,50. Ker je treba pri tem všeti še razne druge produkcijske stroške, kakor vzdrževanje in vodstvo obrata, davke, socialne dajatve naj prištejemo k temu še 50%, tako dobimo stroške, enega kubičnega metra, ki stane de lodajalca 185.— in največ 200.— Din. Ta trdka prodaja les še vedno po 400.— do 500.— Din kubični meter. Iz tega je razvidno, da ima podjetje 200.— do 250.— Din čistega dobička pri enem kubičnem metru rezanega lesa. Ta trdka producira na dan dva vagona lesa, t. j. 56 kubičnih metrov. Iz tega je razvidno, da ima podjetje dnevno 14 do 15 tisoč dinarjev čistega dobička. To se pravi, da obstoji kriza le pri delavcih, ki od vrednosti izvršenega dela ne dobe niti toliko, da bi se mogli skromno preživljati. Ni pa to podjetje edino, ki se nahaja v slični krizi, ampak skoraj vsa podjetja kljub krizi še danes zanjajo masne profite, medtem ko delavstvu na račun krize poslabšujejo mezde in ga sploh ženejo v skrajno nevdružen položaj.

Papirničarji

Vevče. V nedeljo, 9. avgusta po prvi maši se vrši v Društvenem domu pri D. M. v Polju sestanek papirniškega delavstva. Na sestanku se bo razpravljalo o obstoječih delovnih in življenjskih razmerah papirniškega delavstva. Vsi znaki kažejo, da stoji papirniško delavstvo pred važnimi dejstvi. Ni izključeno, da nas naši delodajalci v doglednem času presentijo s čim, kar bo papirniško delavstvo postavilo pred novo preizkušnjo. Treba je, da smo papirničarji na straži in popolnoma pripravljani. Prav zato je sestanek za vse papirniško delavstvo silno važnega pomena in naj nikogar ne manjka.

Elektrotehnični uslužbenici

Zirovnica. Na praznik dne 15. avg. jutraj ob pol 8 se bo vršil v gostilni Svetina v Zirovnici sestanek, ki je za vse uslužbenke izredne važnosti. Razpravljali bomo predvsem o pravilniku za uvedbo zavarovanja za starost, onemoglost in smrt. Pridite vsi in točno!

Usnarji

Tovarna čevljev Maly & Demberger v Tržiču ustavi obratovanje

Dne 31. julija je tovarna odpovedala potom 14 dnevnega odpovednega roka delavcem delo, ker preneha z obratovanjem. Delavstvo je v tej tovarni delalo dalj časa v skrajšanem delovnem času. Teško je reči, kje tičijo vzroki, da to podjetje rapidno nazaduje. Dejstvo je, da je obstoječa gospodarska

kriza precej zrahljala gospodarstvo te tovarne. Toda ne moremo pa preko tega, da ne bi ugotovili, da v vodstvu samem leži precej krivde. Delavstvo, ki je povečini že deset in desetletja v tem podjetju zaposleno, nam to potrjuje. V tej tovarni se nahaja inozemec Gissmann, ki ima glavno besedo, nima pa potrebne zmožnosti za to mesto.

Nas pa ne skrbi podjetje kot tako, ker vemo, da tisti, ki nosijo krivdo, ne bodo pri tem prav nič trpeli. Skrbi nas pa delavstvo, ki je žrtvovalo skoraj vse življenje tej tovarni in mora sedaj brez vsakega upanja na kako drugo zaposlitev na cesto. Kaj naj k temu še rečemo in kaj bodo rekli merodajni činitelji? Kdo naj sedaj preživlja teh 30 večinoma v tej tovarni ostarelih delavcev in njihovih družin? Zahtevamo, da se od strani merodajnih oblasti zadeva ustavitve tega obrata preišče in krivce pokliče na odgovornost oziroma jih pošlje tja, od koder so prišli. Mar naj sedaj ti delavci padejo v breme občini, zato da se bodo ob sadovih njihovega dela pasli tuji? Mnenja smo, da bi podjetje pod dobrim vodstvom vendarle še moglo vzdržati nadaljnje obratovanje vsaj s sedanjim staležem delavstva. Morda ne bi bilo v škodo podjetju, če bi pokazalo delavstvu odprte karte in ga pritegnilo k reševanju te krize. Delavci, ki so 20, 30 in 40 let zaposleni v podjetju, bodo pač znali dati podjetju kak pametni nasvet. Upamo, da bo podjetje v tem času našlo kako rešitev in

preklicalo ustavitve obrata in odpust delavstva.

iz neorganiziranih ralonov

Ljubljana. V zadnji številki smo poročali o razmerah v podjetju »Zmaj«. Vodstvo nam je poslalo pojasnilo, katero radevolje pričujemo:

Vljudno Vas prosimo, da izvolite prebrati v prihodnji številki radi tovarne »Zmaj« sledeči popravek: V prvi vrsti moramo omeniti, da je izdelovanje baterij sezonski predmet in prakticira naša konkurenca tako, da koncem sezone radi pomanjkanja naročil odpusti nepotrebno delavstvo. Da naše delavstvo v nesezijski dobi ni brez zaslužka, nismo zadnja tri leta odpustili spomladi nobene delavke, odnosno delavca, temveč smo zaposlili vse delavstvo 4 do 5 dni tedensko, odnosno smo v nekaterih oddelkih 14 dni z delom prenehali. Res je, da smo morali z ozirom na težki gospodarski položaj in z ozirom na hudo konkurenco nekoliko mezde znižati, vendar izkazuje zadnji mezdni seznam od 22. VII. do 28. VII. t. l. da prejemajo naše delavke povprečno od 3 do 5 dinarjev na uro in je med 80 delavkami samo 7 mlajših moči, ki prejemajo Din 2.75 na uro. Priporočamo, da se v bodoče pisec predno prinese napačna poročila prepriča, ker je popolnoma neresnično, da naši delavci zaslužijo komaj Din 2.50 na uro. Glede gospoda iz Berlina moramo pa sledeče pripomniti: Pred 5 leti je vodil tovarno tehnično domačin, katera je bila vsled slabega vodstva in še slabšega izdelka ogrožena, da se zapre. Vsled tega smo bili primorani postaviti tovarniškega vodjo iz Nemčije, kateri ima za seboj dolgoletno prakso v tej stroki. Njemu je uspelo, da se je izdelek tako izboljšal, da je eden najboljših izdelkov in zaposluje vsled tega v sezoni namesto 40 delavk kakor pred 5 leti, 120 do 140 delavk in delavcev.

Doma in po svetu

Bombe so eksplodirale v vlaku Beograd—München 2. avgusta zvečer na postaji v Zemunu. Ubiti sta bili samo dve osebi, stvarna škoda pa je večja. Strojne preiskave so ugotovile, da so bile bombe položene v vozove v inozemstvu. Zato je ministrstvo za promet odredilo, da odslej tuji vozovi ne bodo več vozili po naši državi, ampak bodo ostali na obmejnih postajah.

Zaradi vpada komitov v Jugoslavijo je predložila vlada Bolgariji ves preiskovalni material z željo, da se o njem izjavi.

Francija posodi Angliji 14 milijard dinarjev. Tako so sklenili po dolgotrajnih pogajanjih v Parizu. Angleški finančni minister Snowden je še pred nekaj dnevi odklanjal vsako posojilo kot poniževalno za Anglijo. Sedaj pa je najela angleška državna banka posojilo v skupnem znesku 28 milijard dinarjev. Polovico bodo dali Francozi, polovico pa Američani. Posojilo se bo vrnilo v enem letu.

Demonstracije proti papeškemu nunciju v Pragi so bile pretekle dni. Demonstranti so zahtevali, da nuncij odide iz Prage, ker je on zahteval od nadškofa Kordača, da odstopi, kar je ta pod pritiskom res storil.

V Italiji neprestano pokajo bombe. Te dni je povzročila eksplozija veliko škodo v Genovi. Tudi na Krasu so se razleteli peklenški stroji. Protifašisti razvijajo baš zadnje čase živahno akcijo.

V Rim bodo potovali nemški in francoski ministri, kateri bodo šli prej, še ni gotovo. Mussolini hoče zadnje čase

zasukati smer italijanske zunanje politike in v nekem smislu spremeniti razmerje do Francije. Seveda mu pri tem ne gre za kaj drugega, kot da dobi v Franciji primerne pošojilo, da reši fašizem pred političnim, Italijo pa pred gospodarskim polomom.

Za avtonomno Katalonijo je bilo v nedeljo 2. avgusta glasovanje. V Barceloni, glavnem mestu Katalonije, jih je glasovalo 98% za avtonomijo, po deželi pa okoli 70%. Obenem z načelnim glasovanjem se je glasovalo tudi o čisto konkretni obliki avtonomije. Katalonija ima svojo vlado, svojo armado, le finance in zunanjo politiko vodi osrednja vlada v Madridu. Katalonski nacionalisti so se zvezali z levičarskimi delavskimi organizacijami — tako zvanimi sindikalisti in imajo tako v Kataloniji popolno oblast; vse ostale stranke so brez moči. Centralna vlada ni nič kaj naklonjena katalonski avtonomiji, a bo morala vgrizniti v kisló jabolko in avtonomijo priznati, ker bi se sicer Katalonija proglasila za decela svobodno državo in bi gotovo izbruhnila državljanska vojna, katere pa si sedanje vladne stranke nikakor ne žele. Katalonski narod si s svojim odločnim voditeljem Macio na čelu s a m gradi lepšo bodočnost!

Kongres socialistične internacionale se je vršil obenem s sportno delavsko olimpijado na Dunaju. Sprejete so bile resolucije proti kapitalizmu, militarizmu in fašizmu. Socialistična internacionala poudarja, da se je treba boriti danes z vsemi silami za demokracijo in za razorožitev.

Viktor Zakrajšek:

V Vatikan

(Romarski spomini.)
(Nadaljevanje.)

Neizbrisen spomin je zapustilo v naših dušah povzdigovanje. Po cerkvi vlada popolna tišina; vse je na kolenih. Pri vzvišenem oltarju stoji sv. oče, viden po celi cerkvi. Ko izgovori posvetilne besede, se oglasijo tam nekje zadaj fanfare. Nežni, srebrno-čisti glasovi plavajo po cerkvi in vlivajo v duše pobožno molitev. Kristus sprejema prošnje trpečega ljudstva... Bog je med nami in z nami... Da bi bil vedno in da bi bili mi vedno Njegovi...

Po sv. maši se je ponovil isti prizor kot pred sv. mašo. Še nas je prišlo, da smo pridali zboru jezikov še naš slovenski: »Živel!«

Vatikansko mesto.

Četudi smo se že nekaj dni mudili v Rimu, vendar si papeževe države od blizu še nismo ogledali. Ko smo bili že na vatikanskih tleh, smo po sv. maši zavili za cerkev, kjer se razprostira vatikansko

ozemlje. Par novih stavb je zrastle sedaj na tem prostoru, kjer so nastanjeni državni uradi, malo višje gori stoji nova radio-oddajna postaja poleg prejšnje zvezdarne, železniško postajo grade sedaj, a vmes so razni nasadi znani pod imenom vatikanskih vrtov. Celotna površina bi imela nekako obseg malo večje slovenske vasi. Čas nam je bil bolj pičlo odmerjen in hiteti smo morali v vatikanski muzej in knjižnico, ki tvorita s sikstinsko kapelo vred v podolgastem, mogočnem poslopju bistveni del vatikanskega mesta. Kulturni spominki vseh dob so nagromadeni v teh prostorih. Vsaka soba zase bi zahtevala par ur prvega ogleda, mi pa smo morali vse to preleteti z nogami in očmi v dveh urah. Le pri najimenitnejših delih smo se ustavili za nekaj časa, a o vsem smo odnesli le medel spomin. Prepričali pa smo se, da so v Vatikanu našli zavetje in podporo največji duhovi vseh časov. Preostalo nam je še, da zlezemo tudi v kupolo in v ja-

Majdica se lišpa.

Majdica se pripravlja z mambo za zorehod. Obleče čisto opravo in veseli draž sino izgleda. V pot o vsi znani običajajo nje o nje o lekov, da ni nova, samo s hibernovim kladom je obratna o običajajo ona vsa denarja v vsi...
Majdica se lišpa.

bolko cerkve sv. Petra. Zato pa smo dobili priliko šele naslednji dan. Svojevrsna tura je to. Mnogi so med potjo omagali in le najbolj korajžni smo splezali tudi v jabolko. Po 140 ogromnih stopnicah smo prišli na cerkveno streho, kjer posluje še vatikanska pošta in seveda trgovina z odpadki. Ze od tu se nam je nutil imponanten pogled na večno mesto, ki je ležalo pred nami kot na dlani. Od tu naprej sem pa do vrha naštel še 430 stopnic v vseh mogočih krivuljah. Vmes smo hodili po raznih hodnikih, od koder smo imeli nekaj časa razgled po notranjosti cerkve, potem

zopet na zunanji strani po vatikanskih vrtovih, celem Rimu in okolici. Čim više smo prilezli, tem lepši je bil ta pogled. Osem nas je končno zlezlo po lestvi v bronasto jabolko, pa bi jih še nekaj spravili notri. Razpoloženi smo bili v pesmi in vrisku kot na naših planinah, samo planinskega zraka je manjkalo. Neznosna vročina nas je prisilila, da smo kaj hitro zlezli niže. S tem smo končali ogled vatikanske države, ki ima edini pomen, da tudi na zunaj zasigura neodvisnost svetega očeta.

Zdravila in zdravniki OUZD-a

Svoječasno smo poročali o hvalevredni akciji, katero je podvzel OUZD v Ljubljani proti onim lekarnarjem, katerih ekspedicije zdravil niso odgovarjale kvantitativno ali pa kvalitativno zaračunanim zneskom. K temu moramo dostaviti nekaj vprašanj ozir. misli.

Na letošnjem pomladanskem velesojmu v paviljonu »L« (»Nova razstava higijenskega muzeja v Ljubljani«) je razstavil OUZD osem vreč »zlatih« cekinov, ki predstavljajo zneske posameznih vrst podpor v času od 1. julija 1922 do 31. decembra 1930 v skupnem zne-

sku 238,637.710 Din 13 par, t. j. približno četrtil milijarde. Padlo nam je pa v oči, da znašajo zdravniški stroški OUZD za skoraj dva milijona več nego zdravila. Na vrečkah so sledeče številke:

Zdravniški stroški . . . Din 30,254.216-28
Zdravila pa samo . . . Din 28,507.492-02
torej manj za . . . Din 1,746.724-26

Ker se nam ne zdi normalno, da znašajo zdravniški stroški več kakor izdatki za zdravila, smo pregledali vse objavljene bilance OUZD-a in pri tem našli sledeče zanimive številke:

Poslovno leto	Zdravniki	Zdravila	Zdravniki več +, oz. manj - od zdravil
	v tisočih dinarjev		
1922/1923	3,142	2,895	- 247
1924	3,503	3,424	- 79
1925	4,043	3,326	- 717
1926	2,997	3,406	+ 409
1927	3,604	3,716	+ 112
1928	3,423	4,087	+ 664
1929	3,696	4,387	+ 691
1930	4,099	5,013	+ 914

Značilno je, da so bili zdravniški stroški do incl. 1925 manjši od stroškov za zdravila. V letu 1926. se je napravil preokret in zdravniški stroški so prekorčili za 400.000 Din izdatke za zdravila. Ta nenormalna diferenca je od tedaj naraščala (z izjemo 1927) in dosegla v letu 1930. skoraj milijon Din.

Mišljenja smo, da je treba varčevati povsod in ne samo pri zdravilih in pri

onih dajatvah, katere dobi zavarovani delavec na roko.

Na vse zadnje se nam pa niti ne zdi verjetno, da bi se izdatki od prvega do zadnjega poslovnega leta zvišali pri zdravnikih za ca. 75%, dočim so se izdatki za zdravila povišali samo za ca. 30%. Mogoče je tudi, da se v postavki zdravniških stroškov nahajajo tudi kakšne druge postavke. Vsekakor bi bilo dobro, da bi OUZD to zadevo pojasnil.

Peter Rozman:

Vprašanje kmetskega delavstva

(O načrtu kmetijske zbornice.)

»Slovenski Gospodar« je v svoji 23. številki prinesel naši javnosti načrt o zakonu kmetijskih zbornic, kakršnega je izdelalo načelstvo Kmetске zveze in ga je kot takega odposlalo kmetijskemu ministrstvu, vsem banom in banovinskim kmetijskim oddelkom. Nihče ne more oporekati nujnosti kmetijskih zbornic, predvsem za današnje razmere. Predloženi načrt kmetijskih zbornic, predvsem ker predvideva direktne, tajne in proporcionalne volitve, je vrlo dober in ga mora pač vsak kmet in kmetijski strokovnjak z obema rokama podpisati, dočim se s stališča kmetskega delavstva ne more odobriti, ker si ne more kmetsko delavstvo po tem načrtu obetati prav nobenih uspehov na socialno-političnem polju za zboljšanje svojega obupnega položaja.

Iz vsakega okraja bi se volil v kmetsko zbornico po eden zastopnik in namestnik. Iz okrajev nad 20.000 prebivalcev se na vsakih nadaljnjih 20.000 prebivalcev voli še po en zastopnik in na-

mestnik; slučajni ostanek, ki doseže število 10.000 prebivalcev, se enako šteje kot polno število. — Volivci bi bili: 1. Kmetje posestniki, ki obdelujejo zemljo s svojimi družinami. 2. Uživanci in zakupniki kmetskih posestev, ako kmetujejo na posestvu s svojimi družinami nad eno leto. 3. Kmetski delavci (tudi posli, sinovi, hčere in drugi domači, ki doma delajo), če se vsaj tri leta bavijo s kmetijstvom. 4. Kmetijski strokovnjaki (javni nameščenci) ter strokovni učitelji na kmetijskih šolah.

Nastane pa sedaj vprašanje, koliko izrazito svojih zastopnikov bi spravili v kmetsko zbornico kmetski delavci, če bi postavili pri volitvah svojo listo. Iz dobrega poznanja obstoječih razmer, posebej radi neorganiziranosti kmetskega delavstva (izvzemši viničarje), bi dosegli delavci dokaj majhno število svojih zastopnikov. Tako tedaj tudi ne bi mogli uveljaviti svojih zahtev v zbornici in s tem bi že izgubila zbornica sama od sebe svoj praktičen pomen za ta sloj

ljudstva, kateremu je namenjena. Naši kmetje, logično tedaj tudi kmetje zastopniki zbornice, niso in ne bi bili nikjer bolj občutljivi in trdovratni, kakor tedaj, če bi se govorilo o zboljšanju položaja (prav za prav o pravicah) njim podrejenih delavcev in poslov. To je tudi najlepše pokazala borba za novi viničarski red v bivši mariborski oblastni skupščini, kjer so kmetje oblastni poslanci brez ozira na strankino pripadnost solidarno hoteli sprejeti viničarskega reda enostavno preprečiti. Ako bi tedaj taka kmetijska zbornica res hotela ščititi kmetško delavstvo in bi hotela ustvariti ugodne pogoje za socialni, gospodarski in kulturni napredek tudi kmetškega delavstva, kakor si po navedenem načrtu splošno te naloge postavlja, tedaj bi brezpogojno morala: 1. V zaščito kmetškega delavstva pred brezmejnimi izkoriščanjem delodajalcev, določiti minimum najnižje delavčeve denarne plače (2, 3, 5—8 Din menda ne, kakor je to sedaj povsod v Slov. gorah običajno). 2. Morala bi izvesti bolniško in starostno zavarovanje kmetških delavcev. Ravno v teh dveh točkah je problem kmetških delavcev najbolj pereč. Če bi pa to spadalo v popolnoma kompetentno izvršitev, ali vsaj v posredovanje kmetijske zbornice, je jasno, da bi se temu uprli vsi kmetje zastopniki zbornice.

Taka je sedanost in taka bo tudi prihodnost. Ko je dr. Krek hotel izvesti socialno zavarovanje tudi kmetov posestnikov, so se mu isti uprli in tako je najlepši načrt o odpomoči kmetškega ljudstva šel v vodo in kar bi bilo danes neprecenljive vrednosti, je moralo samo radi nerazumevanja in starokopitnosti kmetov odpasti. Recimo, da bi lahko problem kmetškega delavstva dobil v zbornici pristašev in večino, ostane pa še vedno stara praksa, kar se danes uveljavlja, se že jutri lahko razveljavi. Kar naj bi kmetško delavstvo pridobilo, to bi moral delodajalec izgubiti in tega se vsak brani brez ozira, je li to pravično ali ne.

Kmetški delavec je tedaj tukaj uvaževan le kot volilec in nič več. Njegove zadeve se bodo pa obravnavale tako, kakor bi bila volja zborničnih delegatov, kjer bodo z vso sigurnostjo imeli večino vedno le delodajalci. Interesi kmeta delodajalca in delojemalca se bistveno razlikujejo in zopet imamo iz tega nov dokaz, da kmetško delavstvo na tak način nima pri kmetijski zbornici ničesar iskati. Dokler pa ne bo rešeno vprašanje našega kmetškega delavstva, pa bo trpela celota, in čim da-

lje se bo s tem odlašalo, tem hujše bodo nastale posledice.

Podati bi se tedaj morali najprej k skupni zgradbi temeljev, od katerih tvorimo mi kmetški delavci ravno najvažnejši vogelni kamen. Potem pa, ko bi spravili zgradbo že bolj visoko, bi se pa pomenili, kakšna bi naj bila streha. Za kmetško delavstvo velja odločna parola: Mi spadamo pod delavsko zbornico, kmetje pa naj čimprej dobe tudi svojo kmetijsko zbornico. Obe pa naj medsebojno zastavita vse sile, da nam vsem delavcem in kmetom, utrepa pot v boljše bodočnost.

To in ono

Ljubljana. Tovariše in tovarišice obveščamo da bo sv. maša za pokojnega **tov. Mihata Moškerc, 10. avgusta t. l. ob 7. uri v franciškanski cerkvi. Pridite!**

Zbilje pri Medvodah

Podpisana Kalan Jožefa se iskreno zahvaljujem delavstvu papirnice Goričane za udeležbo pri pogrebu mojega pokojnega moža Valentina Kalan ter za nagrobni venec, kakor tudi za ostalo podarjeno mi zbirko v znesku Din 170.

Vsem dobrotnikom Bog stotero povrni! — Jožefa Kalan.

JUGOSLOV. STROKOVNA ZVEZA

Ker je »Krekova knjižnica« čisto naša delavska knjižna založba, naj bi bili vsi člani vseh naših strokovnih organizacij tudi vpisani v »Krekovi knjižnici«. Vabimo vse, ki še niso člani, da se vpišejo!

Načelstvo Jugoslov. strok. zveze.

KREKOVA MLADINA.

Vsak Krekovec in vsaka Krekovka naj bo, če le more, član »Krekove knjižnice«. Tovariši, tovarišice, prijavite se! Centrala Krekovih družin.

Prvi delavski tabor v Bohinju

V nedeljo se je vršil v našem lepem Bohinju prvi delavski tabor, ki je imel globok odjek pri krščanskem delavnem ljudstvu Bohinja. Po sv. maši, katero je bral g. župnik iz Dobrave, so napolnili bohinjski kmeti in delavci prostor pred Prosvetnim domom. Zborovanje je otvoril tov. Krek Janez, ki je pozdravil navzoče tovariše in zastopnika oblasti okr. glavarja g. dr. Vidica. Tovariš Pukšič iz Jesenic je nato v imenu Jugoslovanske Strokovne Zveze v jedernatih besedah orisal gospodarsko stisko kmeta in delavca, v katero ga je pahnilo današnje

materijalistično gospodarstvo, ki je v svojem brezobzirnem pohlepu po dobičku pogazil dostojanstvo človeka na brezdušno živo stvar, katero pusti živeti le in ako služi njegovemu dobičku. Posledica tega je gospodarski in duhovni razkroj človeštva, ker je bilo pahnjeno od svojega pravega cilja. Boj za obstanek v današnji obliki uničuje pri človeku vse čute poštenja in dobrote in ustvarja iz njega zver, ki se divje bori zoper zver. Mesto ljubezni in požrtvovalnosti vladata na svetu zahrbtno sovraštvo in samogoltnost. Zato naj se kmetstvo in delavstvo zbira v krščanskih kmetških in delavskih strokovnih organizacijah, da bodeta združena močna in sposobna uveljavljati v današnji družbi svoje svete življenjske pravice. Kot zastopnik Krekove mladine je govoril tovariš Langus Jože iz Ljubljane, izhajajoč iz dejstva, da je predpogoj za vsak pravični družabni red moralni preporod ljudi. Ako je že današnja družba izvor tolikim krivicam in ako je ona v taki meri izpačila stvarstvo božje, leži pač nedvomno vzrok v tem, da zavestno ne priznava vrednote samozatejevanja in ljubezni do bližnjega. Pravičen družabni red mora temeljiti, ako se hoče trajno ohraniti edino na dejanskem krščanstvu. Vsled pomanjkanja ljubezni do trpečega brata in radi splošnega udeleženja materijalističnih nagonov je danes 300 milijonov družinskih članov po brezposelnosti obsojenih na telesno in duševno hiranje. Ako bi korakala ta procesija mimo nas v vrstah po štiri in ako bi vsaka taka vrsta porabila za vsak korak le 1 sekundo, tedaj bi trajala žalostna dirka teh mučenikov ce-

lih 28 mesecev in to noč in dan. Ta primera naj pokaže v žarki luči žalostne sadove modernega napuha in požrešnosti. Naloga katoliške akcije je, da usmeri vsa krščanska ljudstva vsega sveta v najintenzivnejšo socialno aktivnost v duhu Kristusa, kajti brez te ne bo socialno vprašanje nikdar in nikjer popolno in pravično rešeno. Vsak posameznik pa, ki se bo zavestno ali podzavestno odtegoval taki veliki akciji, si bo nakopal pekočo odgovornost pred večnim Sodnikom. Bohinjski tamburaški zbor je nato zaigral nekaj lepih narodnih komadov. Popoldne se je nato vršil v Bistrici ustanovni sestanek lesnega delavstva, ki je pokazal, da se delavstvo hoče boriti za pravičnost in poštenje, načela, ki naj tvorijo osnovno podlago za novo krščansko družbo.

Počitniška akcija za rudarske otroke. V »Del. Pravici« od 16. julija smo priobčili, kako srečno je izvedena počitniška akcija za rudarske otroke v Hrastniku. Pri tem se nam je pa pripetila neljuba pomota, da smo izpustili enega glavnih pobornikov za to akcijo — nadvse požrtvovalnega in velikega prijatelja delavcev ter dušnega pastirja v Hrastniku g. Alojzija Zalar. Tega ne priobčujemo iz kakih osebnih razlogov, ampak da damo zgledni nesebičnosti, porojeni iz ljubezni do trpinov čast in zgled tudi drugim, da bi spoznali, katera in kakšna pot vodi do duše in srca proletarijata.

Širi »Delavsko Pravico«!

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ T. Z. Z. O. Z. V Tržiču

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna

Cene solidne.

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

Pavel je čutil, da ga je pograbil nenaden srd. Sredi cerkve bi ga bil pretepel! »Naj le reče še enkrat baba, pa planem nanj.« To si je slovesno obljubil. A mlajši Erdmann ni mislil več nanjo in se je bavil s tem, da je svojim zadnikom zabadal igle v stegna.

Ko je bilo ure konec, so najprej dekleta v dvojicah zapustile cerkev. Šele, ko so bile zadnje zunaj, so smeli fantje za njimi. Pred cerkvijo je srečal Elsbeth, ki je šla proti vozu. Pogledala sta se malo od strani in šla mimo.

Pri njenem vozu je stala stara gospa s sivimi, svedrastimi kodri in s perzijskim ogrinjalom. Morala je čakati nekje v župnišču nanjo. Poljubila je Elsbeth na čelo in zasedli sta zadnje sedeže. Voz je bil najlepši v vsej vrsti, kočijaž je nosil črno, krzveno čepico z rdečim čopkom, na ovratniku in na rokavih je imel svetle našive.

Vprav ko je voz odpeljal, sta Erdmanna napadla Pavla in ga malo pretepla.

»Fej, sram vaju bodi, dva na enega!« je rekel, nakar sta ga izpustila.

Zadovoljen je šel proti domu. Opoldansko solnce se je lesketalo na širni poljani in pred njim v megleni dalji je peljal voz, ki se je manjšal in manjšal in končno kot črna pika izginil v smrečju.

Ko je prišel domov, ga je mati poljubila na obe lici in ga izpraševala: »No, kako je bilo?«

»Prav čedno,« je odvrnil, »in, mama, Elsbeth iz 'bele hiše' je tudi bila tam.«

Zdaj je mati od veselja vsa zardela in izpraševala po vsem mogočem, kakšna je, če je čedna, in kaj je govorila z njim.

»Prav nič,« je odgovoril osramočen in ko ga je mati nato začudeno pogledala, je vneto pristavil: »Veste, ampak nič ni ošabna...«

Prihodnji ponedeljek je že sedela na svojem mestu, ko je stopil v cerkev. Na kolenih je držala sveto pismo in se učila nabožne izreke.

Ni bilo še dosti otrok, in ko je sedel nasproti njej, se je napol okrenila, kot da hoče vstati in priti k njemu, a je spet sedla in se učila naprej.

Mati mu je bila pred odhodom priporočila, naj Elsbeth kar nagovori. Naročila mu je mnogo pozdravov za njeno mater, tudi naj bi bil poizvedel, kako se ji kaj godi. Med potjo si je bil namislil dolg govor — zdaj samo še tega ni vedel, ali naj ji reče »ti« ali »vi«. »Ti« bi bilo najbolj preprosto. Materi se je to zdelo samo po sebi umevno, a »vi« je zvenelo bolj nežno — tako lepo odzvalo je bilo slišati. In ker se ni mogel odločiti, je nagovor docela opustil. — Tudi on je vzel sveto pismo in oba sta se opirala s komolci na kolena in se učila za stavo.

Ni mu dosti koristilo, zakaj ko je med uro župnik naperil nanj vprašanje, ni imel nobenega pojma več o vsem.

Mučen molk je legel v sobo, Erdmanna sta se škodoželjno režala in ves rdeč od sramu je moral spet sestiti. Zdaj si ni drznil več, da bi dvignil oči, in ko so odhajali iz cerkve ter je pri vratih zagledal Elsbeth, kot da bi na kaj čakala, je povsili oči in hotel brž smukniti mimo. — Ona pa je stopila korak proti njemu in ga nagovorila:

»Mama mi je naročila, naj te vprašam, kako se godi tvoji mami.«

Odvrnil ji je, da se ji godi dobro.

»In jo prav lepo pozdravlja,« je nadaljevala Elsbeth.

»In naša mama tvojo tudi prav lepo pozdravlja,« je odvrnil in vrtel sveto pismo in pesmarico med prsti, »in jaz naj te tudi vprašam, kako se ji godi.«

»Mama sporoča,« je odgovorila, kot da pripoveduje to, kar se je učila na izust, »da je precej bolehnata in mora zato pogosto ostati v sobi, a zdaj spomladi ji gre bolje — in če se ne bi morda ti

hotel peljati z našim vozom do vaše hiše. Rekla je, naj ti to ponudim.«

»Kiek, Meyhöfer pa voha nekaj sladkega,« je zavpil starejši Erdmann, ki se je bil skril za cerkvena vrata, da bi skozi razpoko žgečkal tovariše s trstiko.

Elsbeth in Pavel sta se začudeno pogledala, ker nista razumela takega govorenja, a ker sta čutila, da pomeni nekaj zelo hudega, sta zardela in se ločila.

Pavel je gledal za njo, kako je stopila na voz in se odpeljala. Tokrat stara gospa ni čakala nanjo. To je bila njena guvernanta, kot je slišal. Da, tako odlična je bila, da je imela celo lastno guvernanto.

»Erdmanna jih bosta pa že dobila po grbi.« S tem je zaključil svoja razmišljanja. —

Prihodnji tedni so pretekli, ne da bi bil spet kaj govoril z Elsbeth. Kadar je stopil v cerkev, je navadno že sedela na svojem prostoru. Potem mu je prijazno pokimala, a to je bilo vse.

In potem je prišel ponedeljek, ko njen voz ni čakal nanjo. Takoj je to zapazil, ko je šel proti cerkvi in olajšano je dihal, zakaj ponosni kočijaž s kučmo, ki jo je nosil celo poleti, ga je vedno spravljaj v zadrego. Kadar ji je sedel nasproti, se mu je bilo treba znisliti samo na kočijaža, pa se mu je v hipu zardela kot bitje z drugega sveta.

Danes si je upal skoraj zaupno pozdraviti in zdelo se mu je, da mu je odvrnila prijazneje kot ponavadi.

In ko je bilo ure konec, je kar sama od sebe stopila k njemu in rekla: »Danes moram peš domov, ker so vsi naši vozovi na polju. Mama je menila, da bi me ti lahko nekaj časa spremljal, saj imava isto pot.«

Čutil se je zelo srečnega, a se ji ni upal stopiti ob stran, dokler sta bila še v vasi. Od časa do časa se je tudi boječe ozrl, če ne čakata morda kje nanj Erdmanna z zbadljivkami.

A ko sta korakala zunaj po polju, se je kar spletlo tako, da sta šla vstric.